

ABSURDNÍ DIVADLO

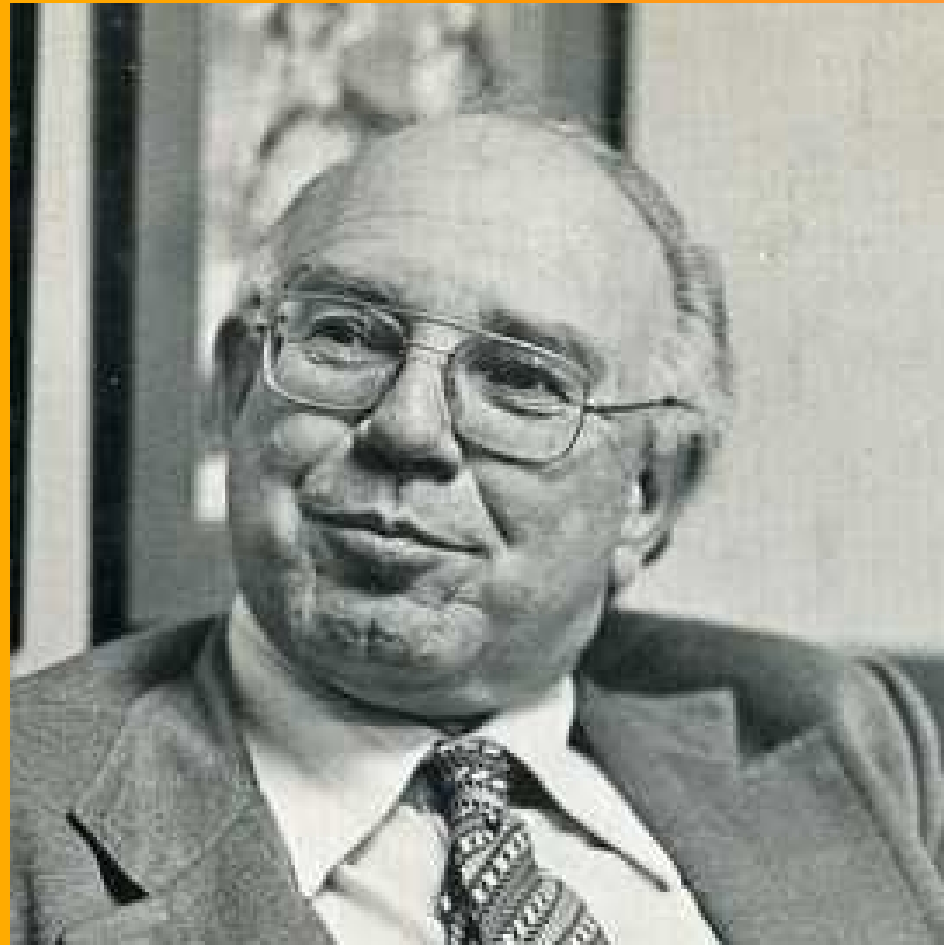

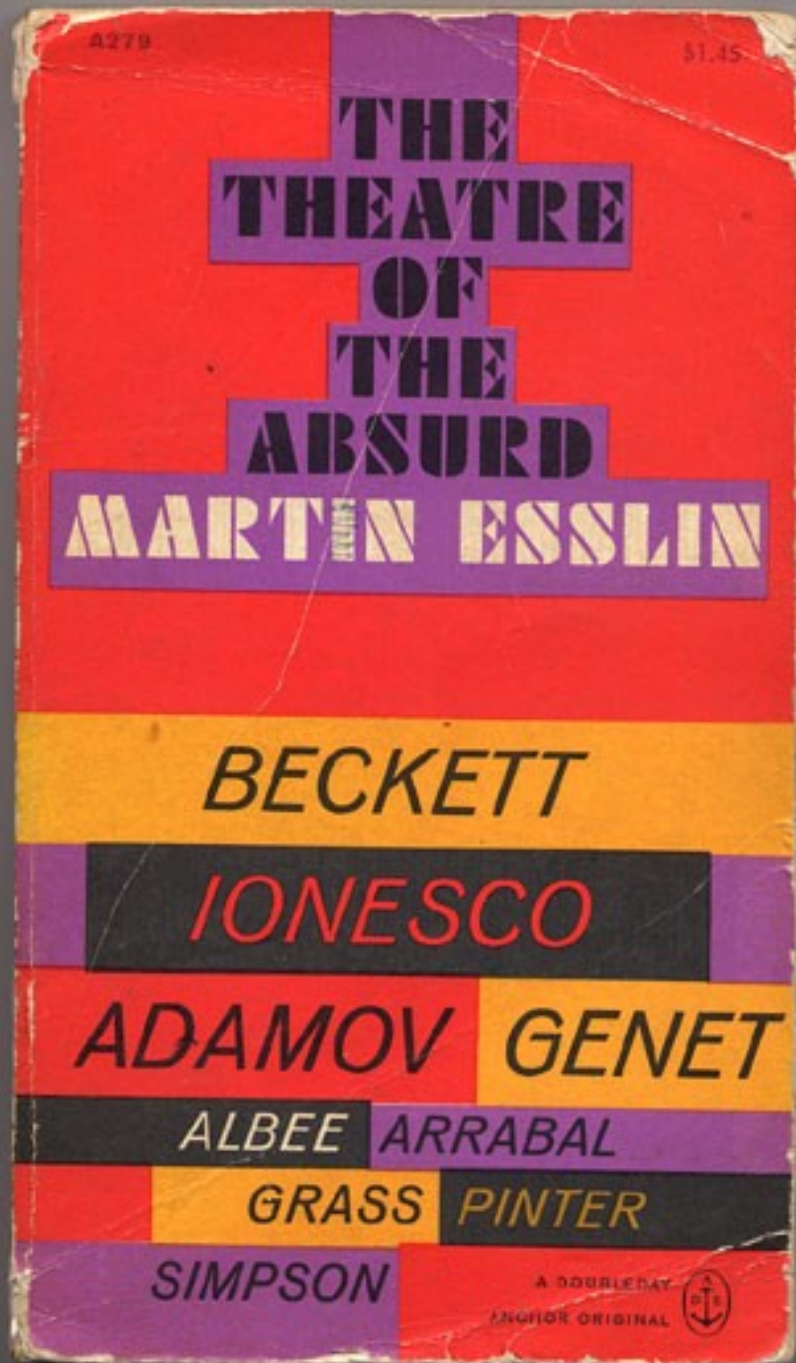
20. března 2014, Pavel Trtílek

- vznik: 50. léta 20. stol. ve Francii
- 60. léta: šíří se i mimo Francii
 - 1. fáze: uvádění překladů her francouzských autorů
 - 2. fáze: poetika absurdna inspiruje v tvorbě také autory mimo Francii
- nešlo o hnutí (žádný manifest), poetika absurdna vznikla spontánně
- návaznost na linii antirealismu
- pojem „**absurdno**“:
 - z hudební terminologie (disharmonie, nesoulad)
 - nesmyslnost, mimorozumovost, nelogičnost...
 - „divadlo absurdna“ (théâtre de l'absurde, the theatre of the absurd, das Theater des Absurden)
 - ve Francii známé též jako „nové divadlo“

MARTIN ESSLIN

(1918 – 2002)

- ***Absurdní divadlo*** (1961 anglicky, 1963 přeloženo do francouzštiny, 1964 do němčiny...)
- ***Podstata, tradice a smysl absurdního divadla*** (4 kapitoly v češtině)
- návaznost na Camusův esej ***Mýtus o Sisyfovi***
- navrhované termíny: nové divadlo, antidrama, abstraktní divadlo, divadlo výsměchu, komický dance macabre...

- protesty autorů proti pojmu „absurdní divadlo“ (např. Beckett, Ionesco polemizoval)
- coby **hlavní představitelé** absurdní dramatiky určil Esslin čtveřici:
 - **Samuel Beckett**
 - **Eugène Ionesco**
 - **Jean Genet**
 - **Artur Adamov**
 - později k nim připojil **Harolda Pintera** (začal psát až koncem 50. let)

Poetika absurdního dramatu:

- proměna v užití dramatického jazyka – ztrácí svou sdělovací funkci
- mizí schopnost (potřeba, nutnost) dramatických postav vzájemně se dorozumět
- destrukce funkce řeči, tím i situací a vztahu postav (konvenční drama je přitom na dorozumění postav založeno)
- podobnosti s **hudbou**:
 - dramatický text – partitura
 - inscenace – koncert
 - divák – posluchač hudebního koncertu

➤ 50. léta:

- první absurdní dramata uváděna v malých studiových divadélkách (zejména levý břeh Seiny)
- zprvu rozporuplné přijetí, později módní i snobská záležitost
- režiséři ovlivněni Artaudem (Jean-Louis Barrault, Roger Blin, Nicolas Bataille, Roger Planchon...)

➤ 60. léta:

- kamenné scény přijaly tuto dramaturgii
- poetika AD se stává novou konvencí, šíří se za hranice Francie (módní vlna i v Asii a Americe)
- autoři se stávají „moderními klasiky“, režiséři získávají věhlas

➤ 70. léta:

- odklon většiny autorů od této poetiky

JEAN TARDIEU

(1903 – 1995)

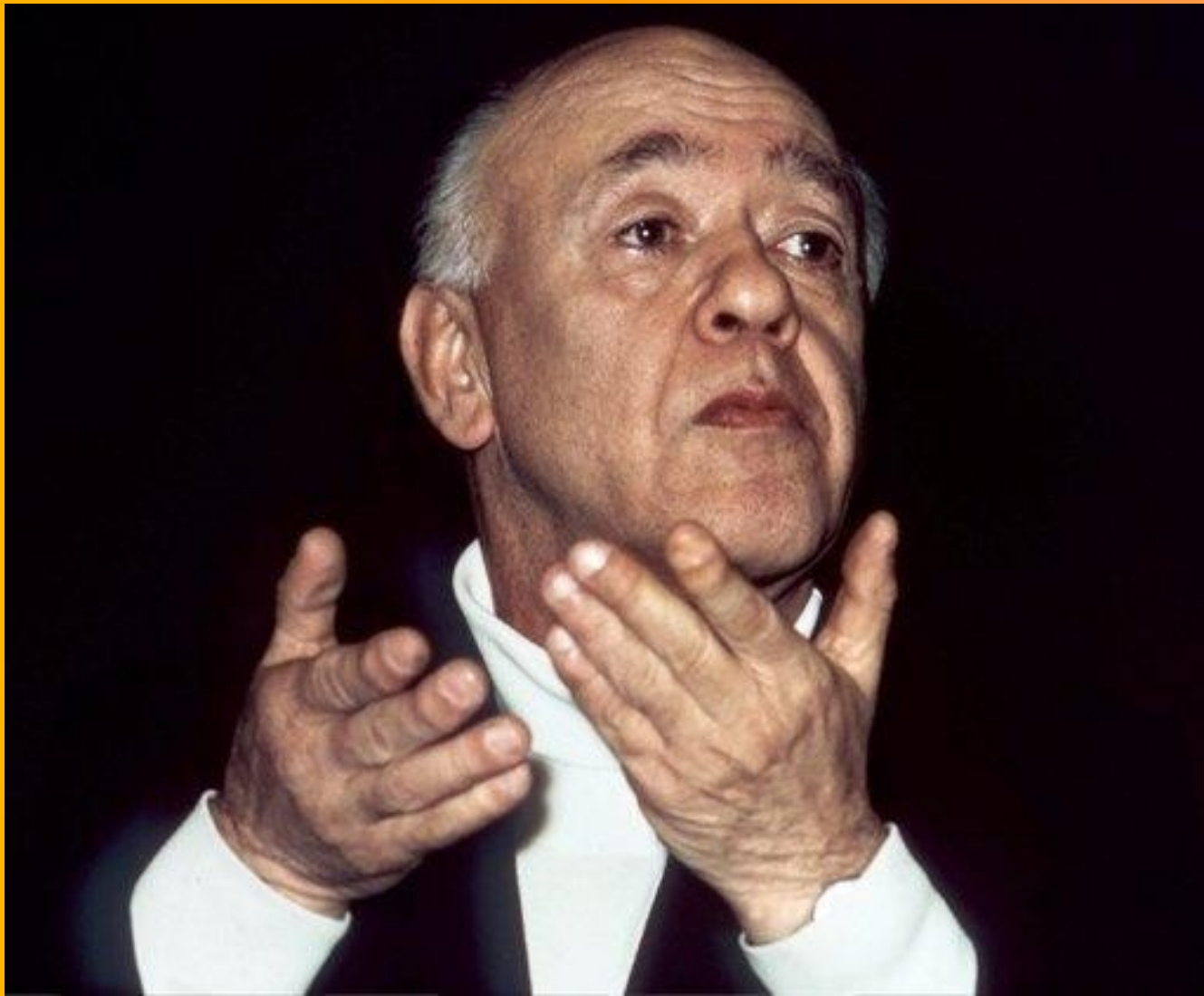
- experimentoval s jazykem, významy slov, rytmem, melodií, divadelní konvencemi...
- obdržel mnoho cen, u nás málo známý
- Divadelní hry – desítky jednoaktovek, např.:
 - ***Kdo je tam?*** (1947)
 - 1. hra s výraznými prvky AD (rozpad struktury)
 - ***Okénko***
 - ***Osvald a Zinaida mluví stranou***
 - ***Jedno slovo za druhé***
 - ***Nábytek***
 - ***Na zámku bylo mnoho lidí***
 - ***Faust a Yorick***

- Experimentální hry (na pomezí hudebního koncertu a divadelního představení):
 - *Symfonická rozmluva*
 - *Sonáta a tři muži*

- Celovečerní hry:
 - *Město beze spánku*
 - *Rituál prvního večera*

EUGÈNE IONESCO

(1912 – 1994)

Plešatá zpěvačka

- psáno 1949, žánrově označeno jako „antidrama“ (protest proti konvenčnímu divadlu)
- původní název byl: *Anglicky snadno a rychle*
- uvedeno 1950 v Théâtre des Noctambules
- režie: Nicolas Bataille
- inscenace obnovena 1957 v **Théâtre de la Huchette**, uvádí se tam dodnes!!! (Rue de la Huchette, levý břeh Seiny)

THEATRE DE LA HUCHEÏTE

créé en 1948

Dans ce théâtre se jouent, sans interruption depuis
le 16 février 1957,

les deux premières pièces de EUGENE IONESCO

La CANTATRICE CHAUVE

mise en scène de Nicolas BATAILLE

LA LEÇON

mise en scène de Marcel CUVELIER

pokladna a vstup do divadla

Plešatá zpěvačka (fotka ze světové premiéry hry, 1950)

théâtre **HUCHETTE**
de la

23, rue de la Huchette, Paris - Tel. : (01) 43.26.38.99

plakát k dvojprogramu:
Plešatá zpěvačka,
Lekce (1957)

obnovená inscenace v Théâtre de la Huchette (současnost)

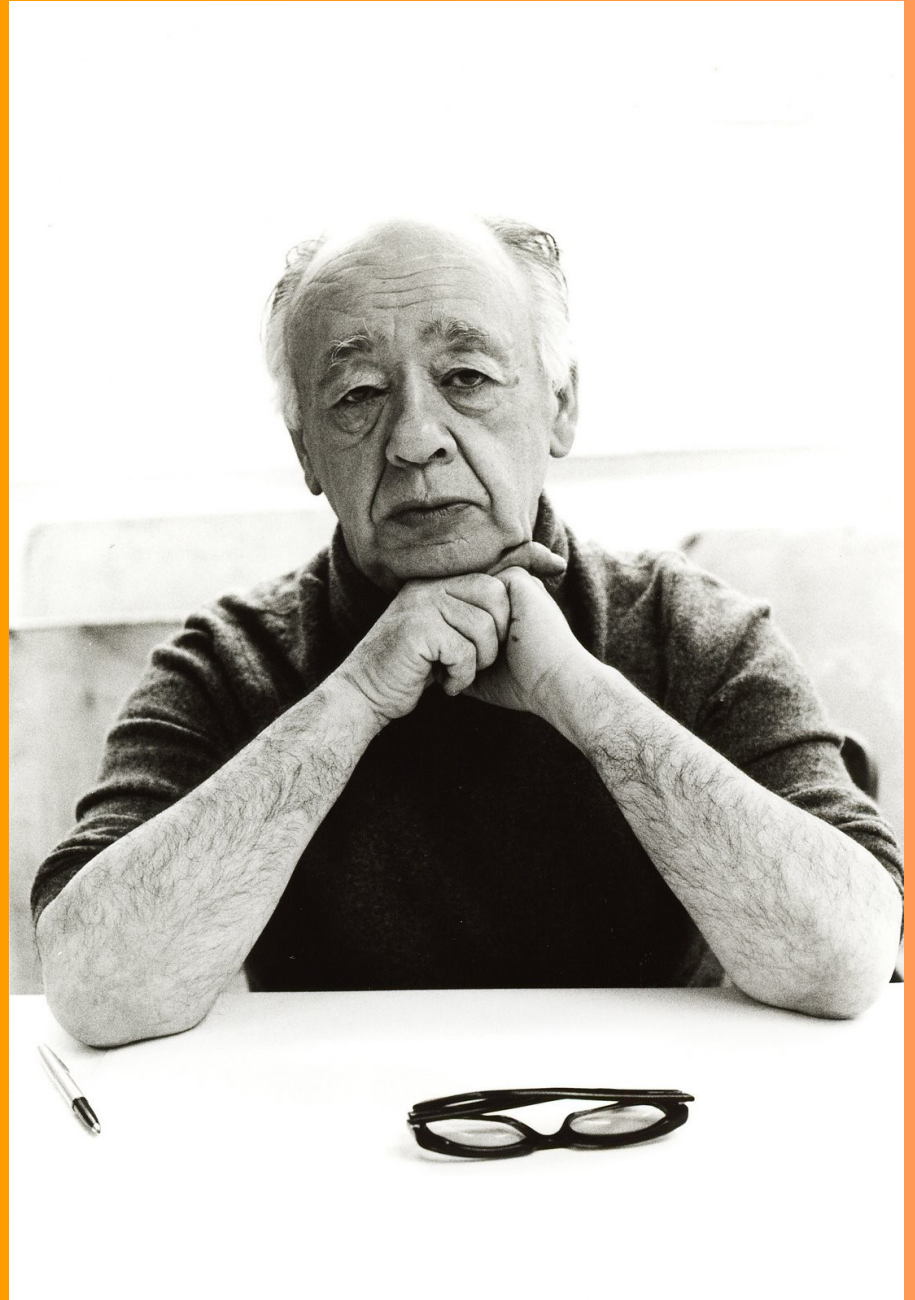

- *Pozdravy* (1950)
- *Lekce* (1951)
- *Židle* (1952)
- *Nový nájemník* (1955)
- *Improvizace Almy* (1956)
- *Scéna ve čtyřech* (1959)
- *Nenajatý vrah* (1959)
- *Nosorožec* (1959)
- *Král umírá* (1962)
- *Chodec vzduchem* (1963)
- *Macbett* (1972)
- *Ten strašný bordel!* (1973)
- *Člověk se zavazadly* (1975)
- *Cesta k mrtvým* (1980)

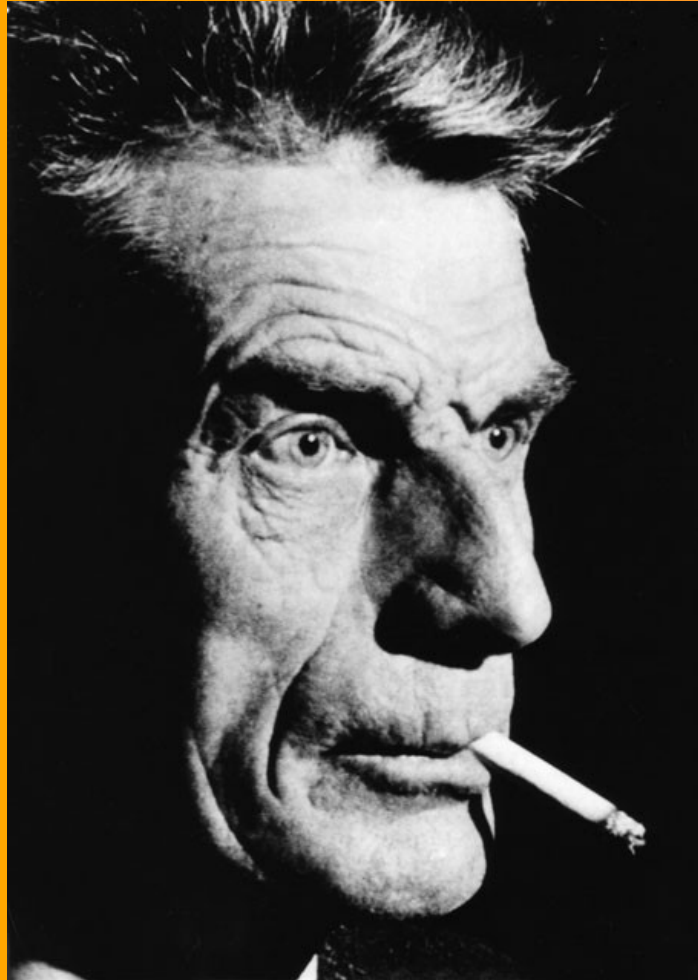

SAMUEL BECKETT

(1906 – 1989)

- původem z Irska (Dublin)
- psal anglicky i francouzsky
- 1938: se usadil v Paříži
- 1969: Nobelova cena

- Stěžejní dílo:
- ***Čekání na Godota***
 - 1949 (rozepsáno již během války)
 - 1953 uvedeno v Théâtre Babylone (režie Roger Blin)
 - během prvních 2 let přes 500 repríz
 - postavy: Estragon, Vladimír, Pozzo, Lucky, Chlapec
 - kdo je Godot?

Čekání na Godota (fotky z Théâtre Babylone)

➤ *Konec hry* (1957)

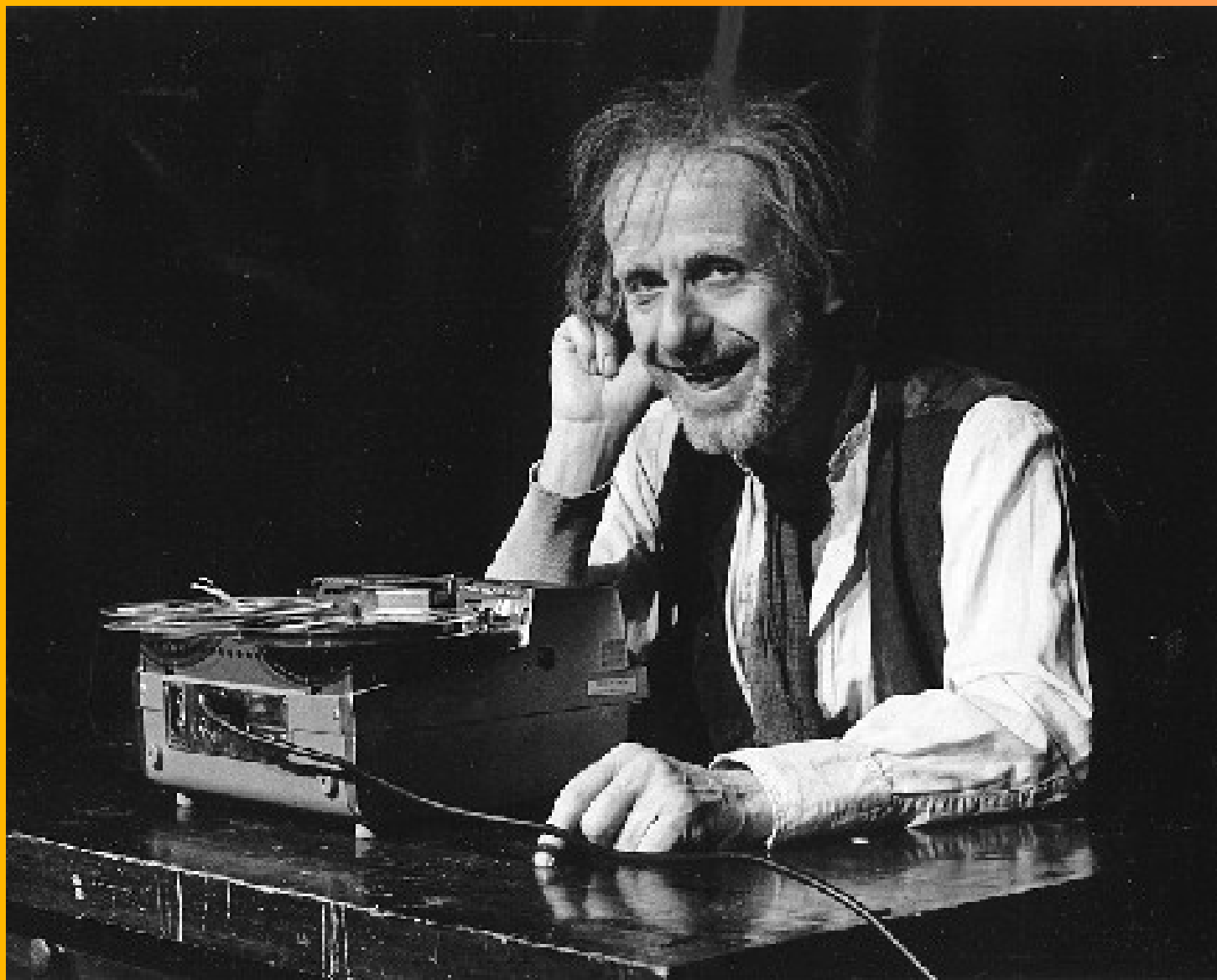

➤ *Akt beze slov I.* (1957)

➤ *Akt beze slov II.* (1961)

➤ *Krappova poslední páska (1958)*

➤ *Šťastné dny* (1963)

➤ *Hra* (1963)

➤ Monodramata (závěrečná fáze tvorby, 70. léta):

➤ *Tenkrát*

➤ *Dech*

➤ *Ne já*

➤ *Kroky*

➤ *Sólo*

➤ Rozhlasové hry:

➤ *Žhnoucí popel*

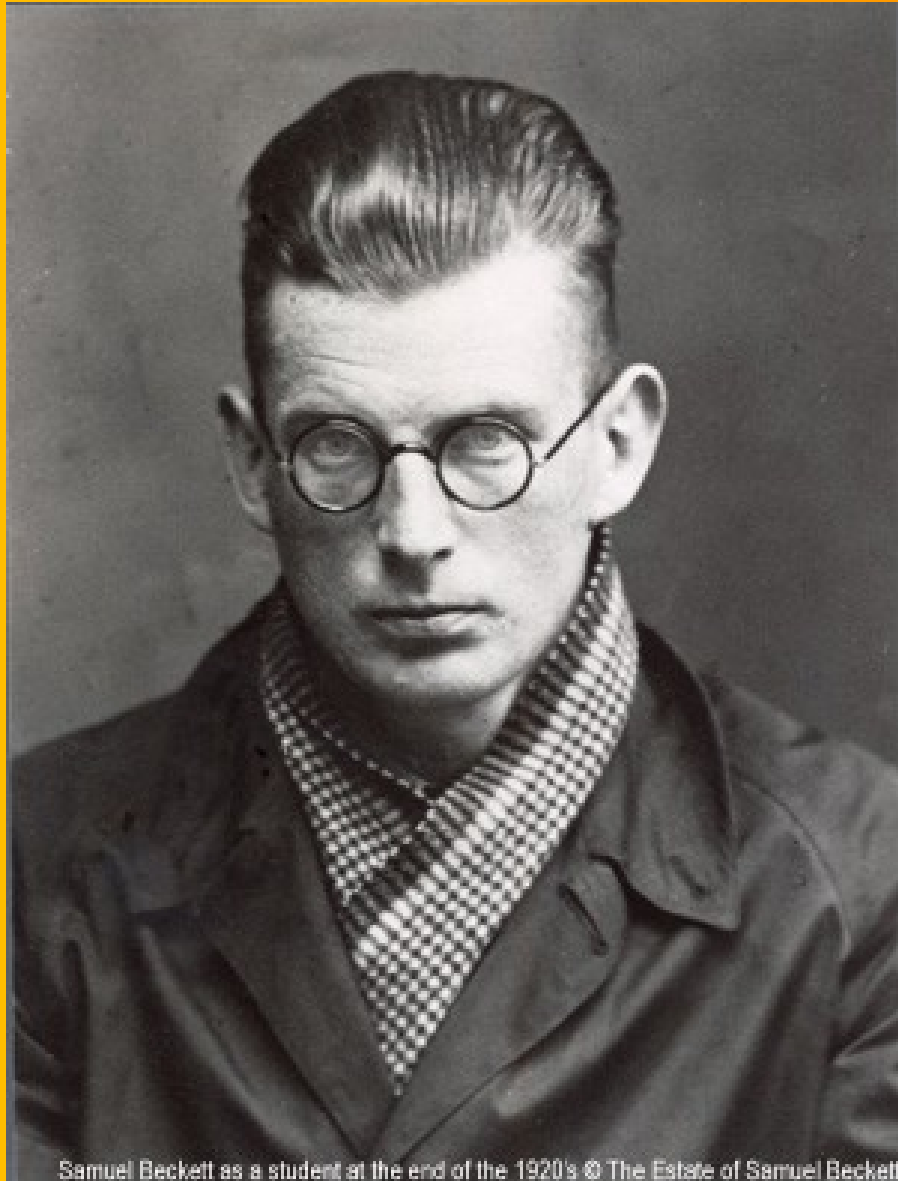
➤ *Slova a hudba*

➤ *Všichni klesající*

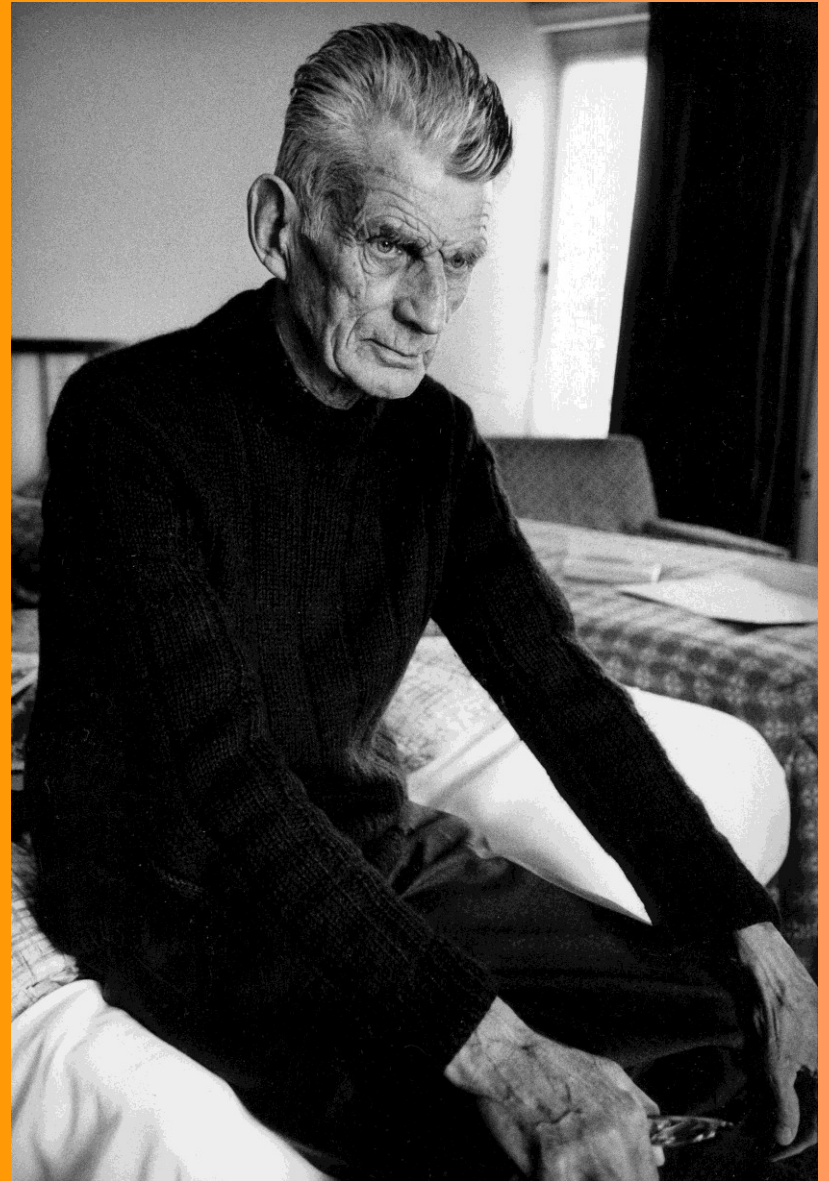
➤ *Crescendo*

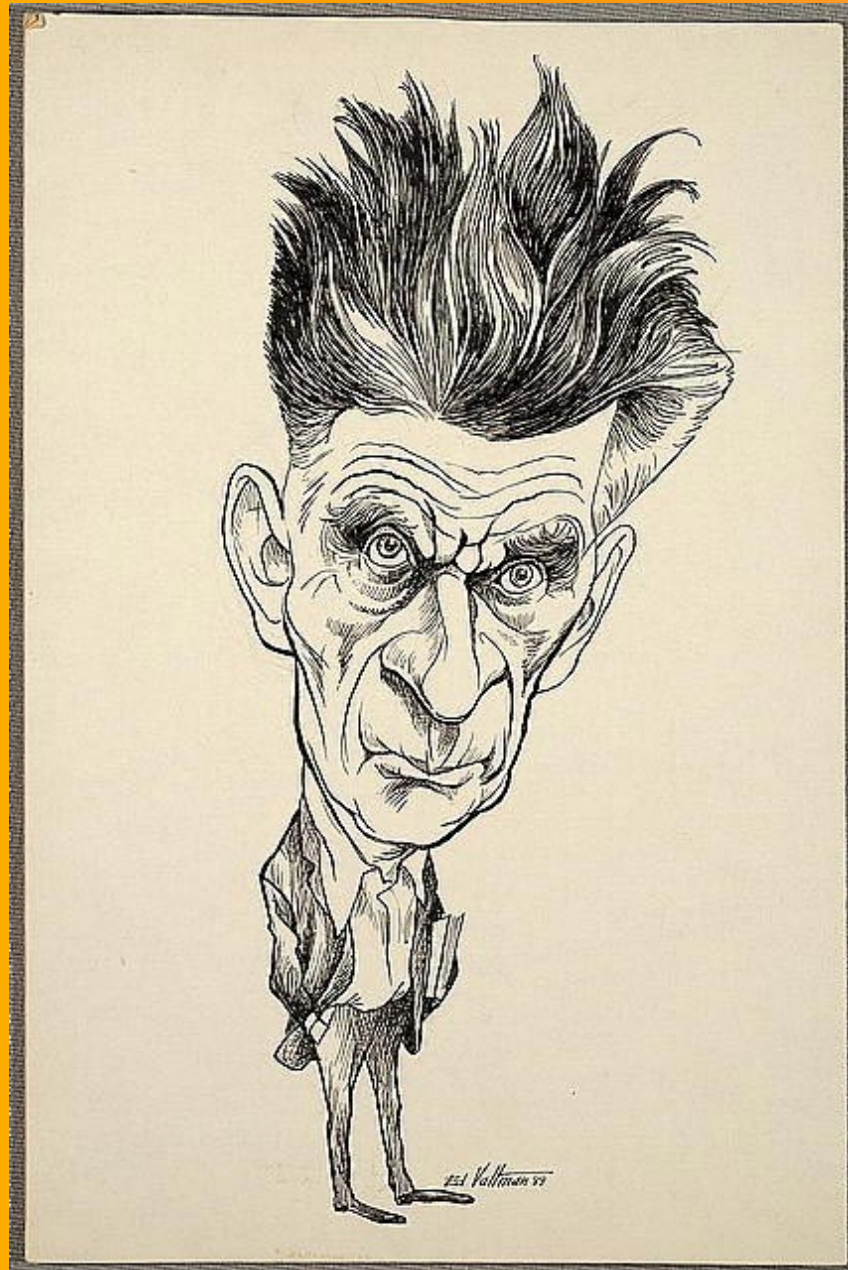
- **Film** (s Busterem Keatonem, inspirováno filmovou groteskou, 1965, 24 min., beze slov)

<http://www.ubu.com/film/beckett.html>

Samuel Beckett as a student at the end of the 1920's © The Estate of Samuel Beckett

SAMUEL BECKETT

Paris
10.4.85

Dear Mr Minihan

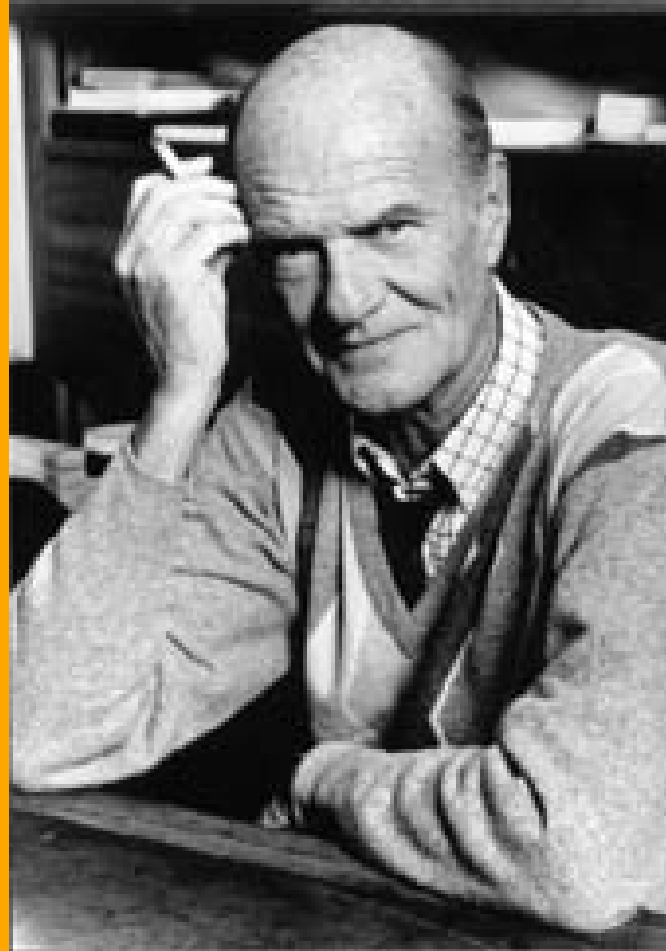
Thank you for yr letter of April 2.
I should be glad to see you in
Paris - provided you leave yr
camera at home.

Best.

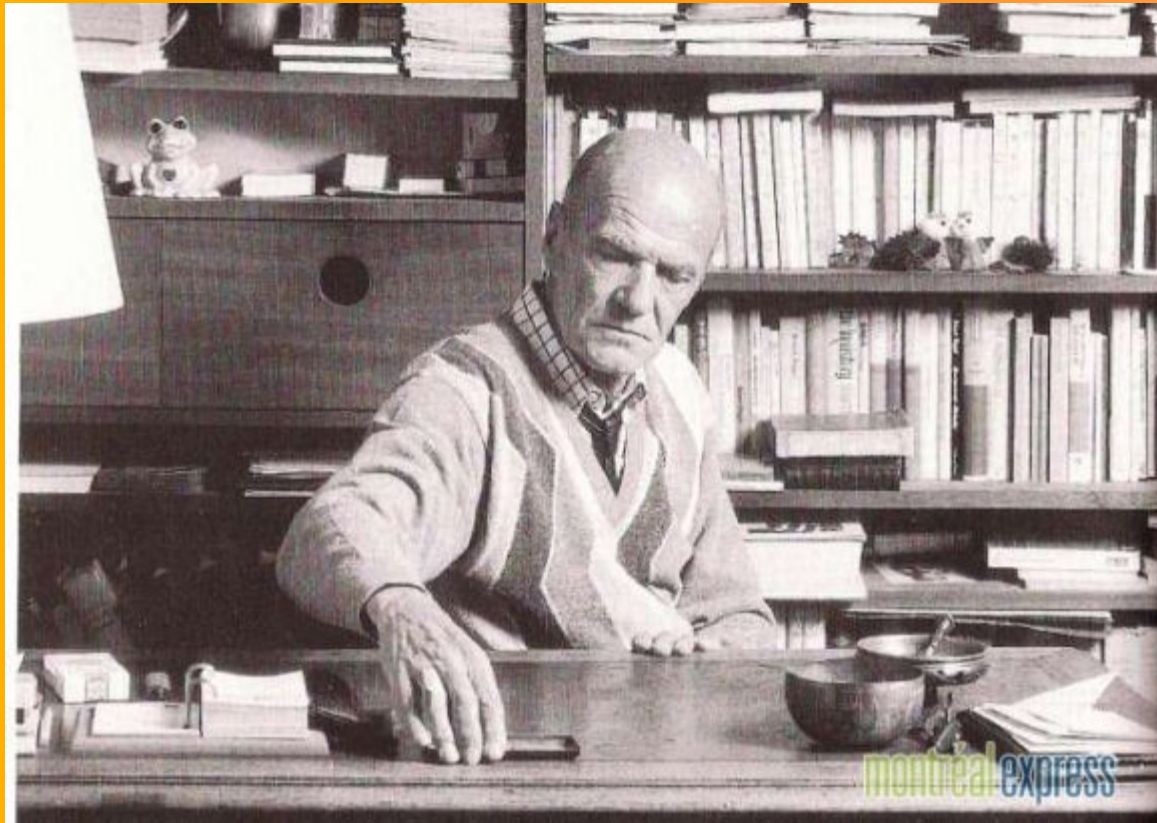
Sam Beckett

ROBERT PINGET

(1919 – 1997)

- Divadelní hry:
 - *Neodeslaný dopis* (1959)
 - *Tklivá píseň* (1960)
 - *Král a Baga* (1963, přel. též jako *Architruc*)
atd.

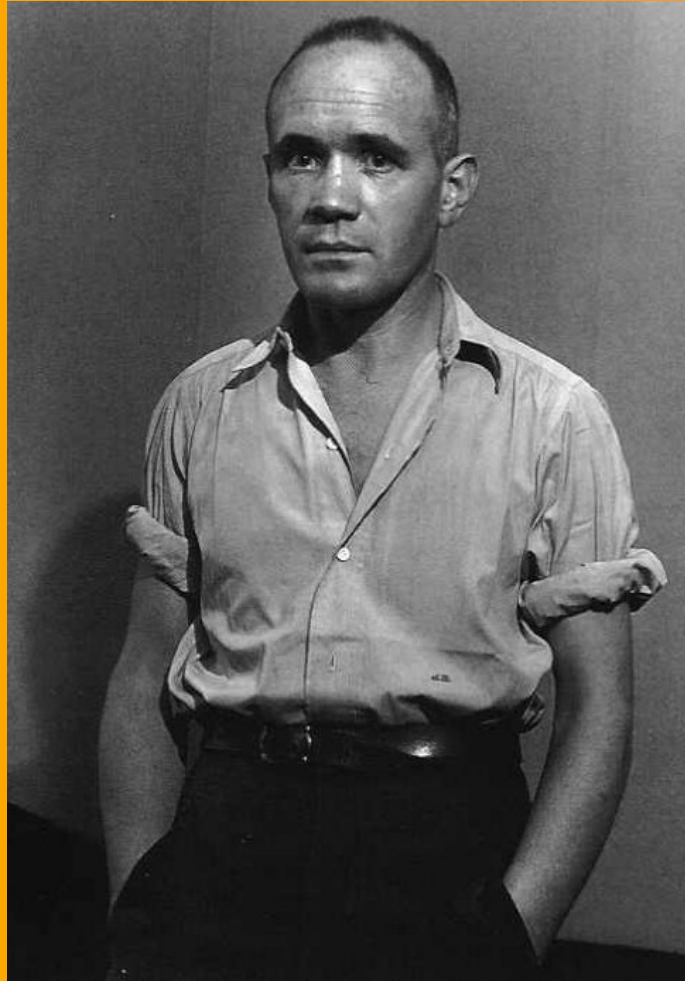

Král a Baga

JEAN GENET

(1910 – 1986)

- Otázka, zda ho skutečně řadit mezi představitele absurdního dramatu...

- Divadelní hry:
 - *Služky* (1947)
 - *Balkon* (1956)
 - *Černoši* (1958)
 - *Paravány* (1961)

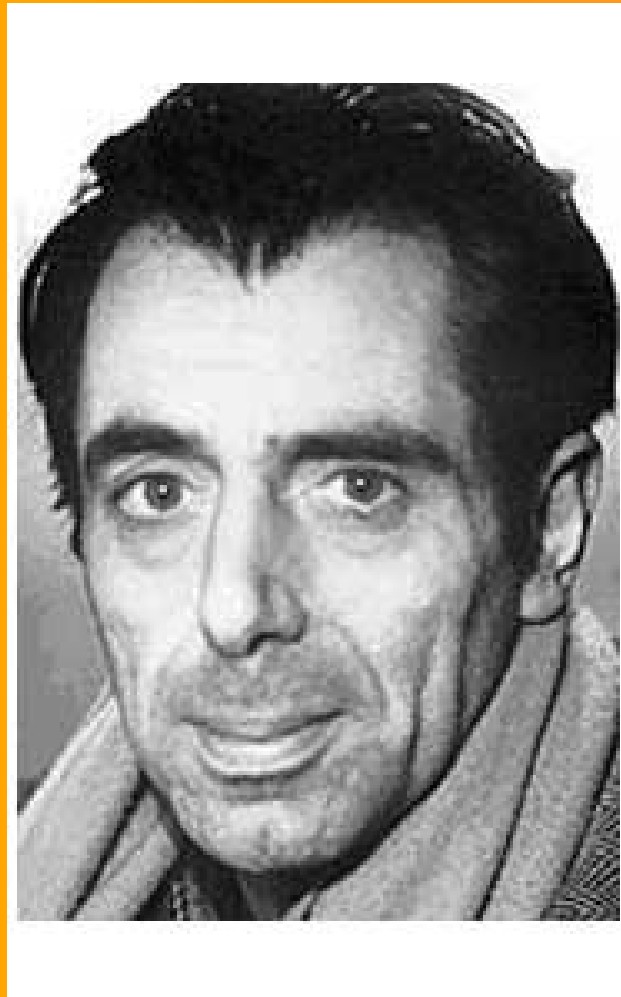
- *Deník zloděje* (autobiografický román)

rozhovor s Genetem (francouzsky):

<http://www.heimdallr.ch/Art/genetF.html>

ARTHUR ADAMOV

(1908 – 1970)

➤ Raná tvůrčí fáze absurdní dramatiky:

➤ *Parodie* (1947)

➤ *Invaze* (1949)

➤ *Všichni proti všem* (1952)

➤ Epické divadlo brechtovského typu:

➤ *Ping-pong* (1953)

➤ *Paolo Paoli* (1957)

➤ *Jaro '71* (1963)

➤ Adaptace prozaických děl:

➤ Kleistův *Rozbitý džbán*

➤ Gogolovy *Mrtvé duše*

FERNANDO ARRABAL

(1932 – dosud)

➤ **Divadelní hry:**

➤ ***Fando a Lis* (1955)**

➤ ***Piknik v poli* (přel. též jako *Piknik na frontě*)**

➤ ***Hřbitov aut* (1959)**

➤ ***Architekt a císař Asýrie* (1966)**

➤ ***Babylonská věž* (1969)**

➤ ***Sedm panických obřadů***

➤ 7 jednoaktovek (do češtiny přel. jen 6)

➤ tzv. „panické divadlo“ (jeho vlastní divadelní estetika)

➤ inspirace Artaudovým divadlem krutosti)

HAROLD PINTER

(1930 – 2008)

- 1. nefrancouzsky píšící „absurdista“
- původně herec
- ovlivněn Beckettem a Artaudem
- 2005: Nobelova cena

- Divadelní hry:
 - ***Pokoj*** (1957)
 - ***Narozeniny*** (1957) 1. tzv. komedie hrozby
 - ***Správce*** (1960)
 - ***Návrat domů*** (1964)
 - ***Krajina*** (1968)
 - ***Zrada*** (1978)
 - atd.

Harold Pinter

(v Beckettově monodramatu *Krappova poslední páska*)

2. vlna absurdistů (autoři navazující na tvorbu francouzských absurdistů, mnohdy jen částí své tvorby):

- **VÁCLAV HAVEL**
- **SŁAWOMIR MROŻEK**
- **TADEUSZ ROŻEWICZ**
- **EDWARD ALBEE**
- **N. F. SIMPSON**

a mnozí další...

DOPORUČENÁ LITERATURA:

- Esslin, Martin: *Podstata, tradice a smysl absurdního divadla (kapitoly z knihy Absurdní divadlo)* (Brno, 1996)
- Esslin, Martin: *The Theatre of the Absurd* (London, 1961)
- Styan, J. L.: *Černá komedie*. (Praha, 1967)
- Hořínek, Zdeněk: *Cesty moderního dramatu* (Praha, 1995)
- Pötner, Paul – *Experimentální divadlo* (Praha, 1965)
- Camus, Albert – *Mýtus o Sisyfovi* (Praha, 1995)
- Fišer, Jan O. – *Pohledy pod pokličku – hrst dojmů z Francie a rozhovory z literárního zákulisí* (Praha, 1971)